

**Поляков А.П., д.т.н., проф.; Поляков П.А., головний спеціаліст ДК Укроборонпром,
Коробов С.С, студент**

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ТРАКТОРІВ В УКРАЇНІ

Ключові слова: ринок тракторів, розвиток ринку, інвестиції, виробництво тракторів.

За даними Міністерства аграрної політики Земельний фонд України складає 60,4 мільйона гектар, в тому числі – 42,3 мільйона гектар пашні або 70,1 % - землі сільськогосподарського призначення. Для обробки такої величезної площі необхідно близько 510-511 тисяч тракторів різних модифікацій. Це виходячи з розрахунку 60 тракторів на 7 тисяч гектар.

На сьогоднішній день в Україні налічується близько 360 тисяч тракторів із яких майже половина застарілі, і це при потребі в 510 тисяч. Для оптимального технічного забезпечення агропромислового комплексу України потребує ще приблизно 5-7 тис. надпотужних тракторів (з потужністю двигунів 300-450 к.с.), 40-45 тис. потужних і середньопотужних (160-280 л.с.), 55-70 тис. тракторів потужністю 80-140 к.с.

У СНД ситуація багато у чому схожа з українською. Потенційний попит на трактори тільки в Російській федерації оцінюється в 700-800 тис.штук. За оцінками експертів, вартість потенційних замовлень з урахуванням потреб усіх країн СНД, становить близько 400 млн. доларів на рік.

Міністр аграрної політики і продовольства Микола Присяжнюк стверджує, що до 2017 року забезпечення аграріїв тракторами складе 12,8 тис. одиниць. Крім того, він підкреслив, що не всі агропідприємства, а особливо дрібні та середні можуть дозволити собі купити нову сільгосптехніку. Виходом із ситуації він назвав створення комерційних машинно-тракторних станів, які б здавали сільгосптехніку в оренду сільгоспвиробникам, або необхідно удосконалити програми агролізингу на активізацію лізингу техніки для сільськогосподарських кооперативів.

В останні роки в Україні спостерігається тенденція до відчутного зменшення випуску вітчизняної сільгосптехніки. У 2012 році в Україну імпортовано понад 13 тис. тракторів. Відставання у формуванні дилерських мереж і систем обслуговування призводить до того, що ціни навіть кращих зразків українських тракторів і комбайнів, які здатні конкурувати з імпортними, набагато вище цін на імпортні машини.

До найбільш великих вітчизняних виробників тракторів відносяться ВАТ "Харківський тракторний завод", Дніпропетровський тракторний завод (структурний підрозділ ДП "ВО ПМЗ ім. О.М. Макарова"). 10 квітня 2013 підписано протокол між ЮМЗ імені Макарова та Citic International Corporation (КНР) про спільне виробництво тракторів. Китай кредитує оновлення виробничих потужностей. Спільне виробництво дозволить розраховувати на програму компенсації лізингових ставок від держави. ЮМЗ та УТО Стоір СогрогаПоп (КНР) розраховують зайняти сегмент сільськогосподарської техніки потужністю до 180 к.с. У той час, варто відзначити, що ринкова ніша надпотужних тракторів в Україні заповнюється в основному за рахунок імпорту, тобто не охоплена внутрішнім виробником.

У зв'язку з цим, доцільно розглянути питання організації складального виробництва тракторів іноземних виробників у сегменті 260-300 к.с. для насичення ринку України та країн СНД на підприємствах Концерну. Проект повинен передбачати організацію виробництва колісного трактора середнього класу шляхом розробки концептуальної конструкції трактора і структури організації виробництва, планування виробництва, організації дослідного виробництва і організації серійного виробництва трактора, а також організацію складального виробництва тракторів інших класів тяги в режимі SKD/CKD.

Технологія великовузлового складання SKD полягає в тому, що повністю готові трактора у вигляді невеликої кількості вузлів ввозяться на територію держави, де здійснюється складання в режимі SKD.

Технологія дрібновузлового повного складання CKD включає зварювання, фарбування і складання з використанням матеріалів, деталей і вузлів місцевого виробництва.

Перша фаза організації складання в режимі SKD передбачає постачання повністю укомплектованих (100%) вузлів і агрегатів (модулів) SKD комплектів тракторів від виробника:

- тіло трактора (задній і передній мости, коробка передач, рама - полурама, двигун з агрегатами, задня підвіска) у пофарбованому вигляді;

- кабіна з системами управління, приладовою дошкою і електропроводкою;

- інші групи (повітряна і гідравлічна система, опалення, охолодження, колеса, заправні ємності, капот, крила).

На другій фазі передбачається поступова локалізація виробництва компонентів безпосередньо на виробничих потужностях підприємств ДК Укроборонпром.

Наприкінці цієї фази передбачається поставка SKD комплектів в діапазоні 60% від виробника і 40 % компонентів, включаючи монтаж, прямого виробництва на складальному підприємстві.

Роботи з розробки та виробництва колісного трактора і організації складання тракторів в режимі SKD/CKD планується виробити в 4-х основних етапи:

1. Розробка стратегії виробництва колісного трактора.

Результатами етапу повинні бути позитивні рішення про подальше проведення робіт, визначення основних складових колісного трактора та пошук партнерів.

2. Розробка Концепції організації виробництва, опрацювання з виробниками тракторів можливості організації складання в режимі SKD/CKD.

Очікувані результати етапу:

- базові проекти цехів і виробничих будинків (приміщення, виробничі лінії, обладнання);

- опис виробничих процесів із зазначенням обладнання;

- логістика (визначення потоків вузлів, агрегатів, матеріалів, закупівель, транспорту);

- концепція інвестування та фінансування всього проекту;

- концепція організації складання тракторів в режимі SKD/CKD.

3. Ескізне проектування, планування виробництва і організація дослідного виробництва трактора, організація складального виробництва тракторів спільно з їх виробниками в режимі SKD/CKD.

Результати етапу:

- конструкторсько-технологічна документація;

- деталізація організації виробництва (складального, вузлів і агрегатів);

- придбання обладнання і технологій;

- організація дослідного виробництва вузлів і агрегатів, збірки;

- випробування, сертифікація, маркетинг;

- організація складального виробництва тракторів інших класів у режимі SKD/CKD та їх сервісного обслуговування.

4. Організація повнорозмірного виробництва тракторів різних моделей і класів тяги на підготовлених потужностях одного або кількох підприємств ДК Укроборонпром.

Результати етапу :

- доробка конструкції і технології за результатами випробувань;

- організація виробництва вузлів і агрегатів;

- початок серійного випуску тракторів (до 3000 виробів щорічно);

- маркетинг, організація продажів і сервісного обслуговування всіх типів випущених тракторів;

- складальне виробництво тракторів в режимі SKD/CKD і початок локалізації виробництва вузлів і компонентів до них.

Проаналізувавши сучасний стан ринку тракторів в Україні, та прийнявши до уваги загальний стан ринку країн СНД, ми з легкістю можемо прийти до висновку, що потрібно залучити достатньо великий капітал, а це порядку 200 млн. євро, щоб до 2020 року зможти не лише організувати збирання тракторів закордонних марок в режимі SKD/CKD, а й розробити та розпочати виробництво власної вітчизняної техніки, яка б по якості та надійності не відставала від іноземної. Адже як показує аналіз ринку попит на якісну та відносно недорогу техніку буде.